

Nr 109.

Av herr **Indebetou m. fl.** *angående av staten garanterad ersättning för skada, som under tjänstgöring å undervattensbåt drabbar dess besättning.*

Med hänsyn till den utveckling av undervattensvapnen inom vår flotta, som under de senare åren ägt rum och av allt att döma åtminstone inom de närmaste åren, särskilt vad beträffar undervattensbåtarna, kommer att fortfara, har frågan om dessas lämpliga bemanning blivit mera aktuell än någonsin.

Utgår man från den enligt vår mening fullt riktiga principen, att besättningarna å dessa även i fredstid högst livsfarliga krigsfartyg böra i möjligaste mån utgöras av på frivillighetens väg utvalda män och samtidigt ser efter i vad mån detta önskemål kunnat uppfyllas inom vår flotta, så finner man härutinnan numera högst väsentliga brister. Under det att i början av detta vapens införande i vår flotta tillräckligt antal män frivilligt anmälde sig till tjänst å undervattensbåtarna, erhålles numera endast en obetydlig del av besättningsbehovet fyllt på frivillighetens väg.

Oavsett att det till en viss grad är motbjudande att på kommandoväg nödgas bemanna dessa riskabla och hälsofarliga fartyg, synes det oss innebära ett farligt försvagande av detta vapens värde, om besättningen därå ej till alla delar, även under övningar i fredstid, är besjälad av intresse för sin uppgift och med lugn kan möta de faror, som mer än eljest vid övningar inom sjövapnet möta besättningarna å dessa fartyg. Ett sådant lugn kan för visso ej behärska besättningen, från chefen till manskapet, med mindre alla dessa veta, att i händelse av olycka staten på ett fullt betryggande sätt drager försorg om de skadade och om deras efterlevande anhöriga.

Visserligen hava ej under de år, som förgått, sedan undervattensbåten infördes i svenska marinen, några människoliv spillts under öv-

Bihang till Riksdagens protokoll 1914. 4 saml. 54 häft. (Nr 109—110).

ningarne med våra undervattensbåtar, men i friskt minne torde ännu vara, huru nära det var under sistlidne sommar, att en hel besättning å undervattensbåt gått räddningslöst förlorad. Se vi på förhållandena härutinnan i utländska mariner, kan man visa på en sorgligt lång lista av olycksfall i förening med förlust av människoliv. Så sent som i mitten av denna månad har man att anteckna förlusten av en engelsk undervattensbåt med dess två officerare och 9 man. Denna senare olycka har åter dragit uppmärksamheten på den redan i fredstid synnerligen riskfyllda tjänstgöringen å undervattensbåtar.

Har vår flotta hitintills varit förskonad från svårare olycksfall å undervattensbåtarna, har man endast att vara tacksam härför, men dess värre kan man väl knappast hoppas, att med den utvidgning, som undervattensvapnet hos oss sannolikt under alla förhållanden går till mötes, framtiden skall ställa sig lika gynnsam. Med ökat antal båtar, stegrade övningar och med kännedom om huru förhållandena gestaltat sig i de mariner, där undervattensvapnet nått en större utveckling, torde man helt säkert få vara beredd på att olyckor av något slag och i förening med förlust av människoliv komma att inträffa.

Tjänsten å undervattensbåtarna är synnerligen krävande och för att å desamma alltid hava en fullt tjänstduglig personal har man ansett, att ingen, som nått en ålder av 45 år bör kvarstå i tjänst å undervattensbåt. Inträffar alltså olycksfall i förening med förlust av människoliv å undervattensbåt, är det alltid ungt folk eller personer i sin kraftigaste ålder, som äro utsatta därför. Vad detta betyder för efterlevande, som på ett eller annat sätt varit beroende av den omkomnes utkomst, behöver här icke påpekas. Även om man torde kunna antaga, att svenska staten vid ett sådant tillfälle ej skulle försumma att i någon mån sörja för de förolyckades efterlevande, liksom fallet varit vid liknande olyckshändelser inom utländska mariner, får härvid dock ej förbises, huru mycket fördelaktigare det ur här ovan förut berörda synpunkter skulle vara, om besättningen på förhand visste, att garanti härför funnes. Möjligheten att på frivillighetens väg få besättning till undervattensbåtarna, vilket som ovan visats ur tjänstesynpunkt är en stor fördel, skulle härigenom bliva större och vissheten hos personalen, att det under alla förhållanden vore sörjt för hans familj skulle i hög grad göra tjänsten mera tilltalande och sporra besättningen till de största och även farligaste övningar, varigenom vapnets värde givetvis skulle avsevärt ökas.

En sådan garanti skulle kunna åstadkommas antingen genom att staten betalade livförsäkringspremierna för å undervattensbåt tjänstgö-

rande under den tid dessa tillhöra undervattensbåtvapnet, under vilken tid som bekant premierna äro avsevärt större än annars, eller ock garanterar en viss ersättning åt efterlevande. Vilketdera av ovanstående, som från alla synpunkter vore fördelaktigast, torde en närmare utredning bäst visa.

Vilken stor betydelse flottans underbefäl tillmäter en lösning av denna fråga i här ovan antydd riktning framgår tydligen av här bifogade underdåniga skrivelse till Konungen av 31/3 1911 från till tjänst å undervattensbåtar utbildat underbefäl. Men även om vi ej till alla delar kunna ansluta oss till vad i denna skrivelse framhålles — och särskilt ej kunna biträda den uppfattningen, att dylika förmåner i huvudsak skulle tillkomma underbefälet, utan givetvis måste tillerkännas både officerare och manskap — anse vi dock däri anförda principer vara beaktansvärda och för Riksdagens bedömande av räckvidden hos vår här nedan gjorda hemställan om en skrivelse i ärendet ganska vägledande.

Ehuru frågan sålunda redan bragts inför Kungl. Maj:t, anse vi dock, att en skrivelse i ämnet från Riksdagen är av behovet påkallad för att genom ett på förhand av Riksdagen gjort principuttalande till förmån för visst av staten garanterat understöd åt genom tjänst å undervattensbåt skadade eller omkomna besättningsmän eller deras närmast anhöriga påskynda denna frågas lösning.

Vi få därför under hänvisning till vad vi här ovan anført hemställa,

att Riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om skyndsamt utredning av föreliggande fråga och snarast möjligt för Riksdagen förelägga det förslag i ämnet, vartill denna utredning må giva anledning.

Stockholm den 26 januari 1914.

E. Indebetou. Karl Hildebrand. Harald Lemke. Edvard Lithander.

Avskrifter:

Till Konungen.

Hos Eders Kungl Maj:t få undertecknade — till undervattensbåtstjänst utbildade underofficerare och underofficerskorpraler vid flottan i underdånighet anföra följande:

Under den tid undervattensbåtar av flera mariner hava använts — och ej minst under senare åren — har det visat sig att tjänsten å dessa allt som ofta kraft sina offer i form av människoliv. Ej heller inom den svenska marinen hava olycksbud å undervattensbåtar saknats, ehuru de, dess bättre, hittills avlupit utan större skada å liv och material. Att det dock endast är en tidsfråga, när en svensk undervattensbåts förolyckande — varvid hela eller en del av dess besättning få sätta livet till — dess värre måste relateras såsom något »redan inträffat» torde väl, även av de mest sangviniska, anses som troligt.

För att vid en sådan olyckas eventuella inträffande — vilket kan väntas *varje ögonblick* under tid undervattensbåtar äro i övning — de förolyckades närmaste efterlevande ej må — till den i och för sig smärtsamt nog kända förlusten av till exempel en make, fader, son eller annan nära anhörig — även de sig berövade sitt kanske enda stöd, och genom vars förlust de måhända bliva lämnade så gott som blottställda i pekuniärt avseende, våga vi hos Eders Kungl. Maj:t i underdånighet anhålla, det Eders Kungl. Maj:t i nåder ville bevilja oss någon form av »försäkring» att förhindra eller i möjligaste mån minska den risk i ovan berörda avseende, de av oss beroende anhöriga indirekt löpa genom vår livsfarliga tjänst å undervattensbåt.

Skulle en sådan »försäkring» tillerkännas oss, vore nog härmed även vunnet, att undervattensbåtvapnet av underbefäl och manskap omfattades med större intresse och mindre farhågor än hittills, då de flesta anse, att risken även under fredstid är alltför stor.

En ytterligare följd vore säkerligen en lättare skeende rekrytering av underbefäl och manskap till vapnet i fråga.

I hopp om att det täcktes Eders Kungl. Maj:t taga denna underdåniga anhållan i nådigt övervägande bifogas härhos en plan utvisande den av oss såsom önskvärd ansedda formen för ovanberörda »försäkring».

Stockholm den ³¹/₃ 1911.

Underdånigst

(Namnunderskrifter.)

PLAN

för

»försäkring» av å undervattensbåt tjänstgörande underofficerare och underofficerskorpraler.

I. Vid dödsfall genom olyckshändelse å undervattensbåt.

a) vid gift underofficers fränfälle.

Änkan åtnjuter, om hon förblir ogift, alla sin makes i livstiden tillerkända löne- och övriga i penningar utgående förmåner, allt beräknat efter tjänstgöring i land och på

enahanda grunder som de, vilka skulle varit gällande för mannen, om han ännu levat och varit i tjänst.

Dessa förmåner äger hon uppbära till den tidpunkt, då mannens pensionsålder skulle hava inträtt enligt de bestämmelser, som voro gällande vid hans frånfälle.

Efter denna tid äger änkan uppbära den pension, till vilken mannen, om han levat, varit berättigad till den tidpunkt, då han skulle hava fyllt 70 år.

Därefter utbetalas gratial enligt gällande bestämmelser.

Om änkan gifter om sig eller avlider (eller mannen vid frånfallet var änkling), övergår alla ovan sagda förmåner till makarnas gemensamma barn, om sådana finnas, tills dessa uppnått myndig ålder.

Avgifter till pension och gratial avdragas.

b) vid gift underofficerskorprals frånfälle.

Änkan åtnjuter, om hon förblir ogift, under de närmaste tre åren efter mannens död, alla sin makes, såsom underofficerskorpral tillerkända löne- och övriga i penningar utgående förmåner samt kontant ersättning för de förmåner, som till honom utgått in natura, allt beräknat efter tjänstgöring i land och på enahanda grunder som de, vilka skulle varit gällande för mannen, om han ännu levat eller varit i tjänst.

Efter dessa tre år erhåller änkan eller barn de förmåner, som i punkt a) äro stadgade för änka efter underofficer av 2 graden.

c) vid ogift underofficers och underofficerskorprals frånfälle.

Till de personer (föräldrar, barn eller syskon), till vilkas uppehälle den avlidne i livstiden bevisligen bidragit, utbetalar kronan 50 procent av de kontanta förmåner, den avlidne åtnjöt vid tiden för sitt frånfälle, beräknat efter tjänstgöring i land.

Dessa förmåner utbetalas till den tidpunkt, då den avlidne, enligt de bestämmelser, som voro gällande vid hans frånfälle, skulle blivit pensionsberättigad.

Efter denna tid upphöra dessa utbetalningar.

De upphöra även då rättsinnehavarna alla uppnått myndig ålder eller avlidit.

II. Vid iråkad invaliditet eller obotlig sjukdom.

De underofficerare eller underofficerskorpraler, vilka under tjänstgöring å undervattensbåt eller i följd av sådan tjänstgöring, åsamkas invaliditet eller obotlig sjukdom, som lägger hinder i vägen för vidare tjänstgöring, åtnjuta fortfarande alla de löne- och pensionsförmåner, vartill de skulle varit berättigade om deras tjänsteduglighet ej blivit nedsatt.

Underofficerskorpraler kvarstå i tur och befodringsrätt till underofficerare av 2 graden, befodras och erhålla denna grads förmåner oavkortade.

Ovan nämnt olycks- och sjukdomsfall berättigar dessutom till fri läkarevård å för fallets art lämplig anstalt.

Om, efter längre eller kortare tid, nämnda olycks- eller sjukdomsfall skulle förorsaka döden, åtnjuta den avlidnes efterlevande de i I punkterna a), b) eller c) nämnda förmånerna.

Rätt avskrivet intyga:
